

da, at man i det daglige Liv træffer mangfoldige Menneſker, ſom udenfor Retten forklare om en Sag noget ganſke Andet end de vedſtaa, naar de møde for Domſtolen. Hvoraf kommer det? Er det, fordi der i vore Retter herſker en udmærket Stilhed, Høitidelighed eller noget Andet, ſom er iſtand til at vække en ſløv eller ſlumrende Samvittighed, eller er det, fordi der foregaar eller fremkommer Noget gjennem Dommerens Udtalelſer, ſom bringer Folk til at forlade det, ſom er Uſandhed og Falſkhed? Det Spørgsmaal opſtaar for enhver praktiſk Sagfører, thi man møder atter og atter det Tilfælde, at en Mand eller Kvinde forſikkrer, at Noget er ſandt udenfor Rettens Dørtærſkel, men naar han eller hun ſtaaer ligeoverfor Dommeren og have hørt Odens Forklaring og Formaningſtalen, ſiger han eller hun noget ganſke Andet, ſom paſſer meget bedre til det, der er objektiv eller ſubjektiv Sandhed, og dette hidrører efter den Erfaring, jeg har gjort i en længere Arrække, fra Formaningſtalen til Odens, navnlig ſom den foreligger efter Forordningen af 1842. De ærede Medlemmer her i Thinget, ſom ikke ere loſtatte Jurister, kunne ſtaa op paa Forordning af 25de Juni 1842, og der ville de finde Formaningſtalen og Forklaringen; thi det ſtaaer udtrykkelig i Indledningens dertil, at det er Odens Forklaring, ſom den blev nedſtrevet af Biſkop Mynſter. Jeg paaſtaar, at i vore Retter er det en Erfaringsſætning, at Odens Forklaring og Formaningen have den ſtørſte Indflydelse paa at bringe Sandheden frem uden videre Forklaring, og at ſelve Odsformularen, ſom følger efter Protokollens Dplæsning og Vedtagelſe, ikke har den Betydning ſom ſelve Formaningſtalen. Men her i det Lovforſlag, ſom nu foreligger, finder jeg Intet om nogen Formaningſtale eller Forklaring angaaende Odens, og den ærede ſidſte Taler syntes ſlet ikke at kjende det Parti af Odfættelſen, dette Parti, ſom jeg anſer for at være det vigtigſte; og ſaa længe vi ikke faae at vide af de Herrer Forſlagsſtillere, hvad de ville ſætte iſtedetfor den Formaningſtale, ſom nu henhører til enhver kriſtelig Odfættelſe her i Landet, ſaa længe er jeg i For Uviſhed om, hvorvidt jeg i det Hele ſkal gaa med til dette Forſlag; thi kunne de Herrer ikke ſtaffe os en anden Formaningſtale eller en Formaningſtale, ſom i Hendeſe til at opildne Samvittigheden nogenlunde ſtaaer ved Siden af den Mynſterſke, tror jeg, at det er et uheldigt Lovforſlag, og jeg tror da, at Lovforſlaget kan aſtedkomme mange Retſtab og Uheld og ſaaledes virke imod, hvad Forſlagsſtillerne have tilſigtet, nemlig at ſtaffe Alle Udgang til at aflegge Od for at gjøre den borgerlige Stilling lige for Alle. Saaledes ſom Forklaringen og Formaningen til Odens er affattet, gaar den ud paa, at den Sværgende tror paa

den treenige Gud — det ſtaaer i Forklaringen — og den gaar ud paa, at den Sværgende tror paa et Liv efter dette. For den, der ikke vedkjender ſig diſſe Troſætninger, kan Forklaringen, ſaaledes ſom den nu er foreſkrevet, Intet betyde. Har jeg ikke aldeles miſforſtaet Lovforſlaget og den ærede ſidſte Taler, er Meningen den, at den Odfættelſe, ſom man her vil indføre, ſkal angaa og gjælde navnlig for Gudsfornegetere; men dette maa da komme paa en anden Maade end man blot hører dem ſige: jeg ſværges.

Spørgsmaalet eller Tviften om, hvorledes Odens ſkulde rettelig kunne afslægges, er ikke fra dette Aarhundrede. Den er flere Aarhundreder gammel. Jeg finder ſaaledes allerede i et danſk juridiſk Tidſkrift fra Aarhundredets Begyndelſe, nemlig i „Juridiſk Maanedſtidende“, en Forelæsning holdt af en af den Tids førſte Retſkyndige her i Landet, nemlig af Dr. Høſt. For dem, der ikke kjende denne Mand, maa det vel være nok at høre, at han i ſin Tid var Konkurrent med Orſted og Bornemann — den Eldre — til et juridiſk Profeſſorat ved Kjøbenhavnſs Uni-verſitet. I denne Uſhandling vil man finde diſſe modſtaaende Theorier nærmere forklarede, om man ſkal nøies ſom Od med en høitidelig Forſikkring eller om man med Henſyn til Odens ſkal gaa endnu et Skridt videre og paaſkalde Gudsdommen. Man vil der finde, at den ſidſte Sætning om, at Odens ſkulde være ſaaledes, ſom den i det Væſentlige nu afslægges her efter vor Lovgivning, er forſøgt af nogle af Verdens ſtørſte Tænkere. Jeg tillader mig at bruge dette Ord, da den ærede ſidſte Taler jo altid appellerer til Verdens ſtørſte Mænd. Man vil nemlig finde, at Forſøget af den Mening f. Ex. ere Hugo Grotius, Puffendorff og Flere, og den anden Mening, der nu her kommer til Gjennembrud i dette Lovforſlag, ſtammer nærmest fra det attende Aarhundrede, fra Mendelſohn og nogle af hans Samtidige. I Begyndelſen af Aarhundredet var Spørgsmaalet om Odens Retning enten blot ſom Forſikkring eller ſom en Paaſkaldelſe af det høieſte Væſen bragt ind under den offentlige Forhandling ved et dengang verdensberømt Skrift af Filoſofen Kant, og dengang omhandlede dette Spørgsmaal om Odens Art og Beſtaffenhed i den hele filoſofiſke Literatur baade i Lydsland og andre Steder. Jeg ſiger derfor, at Spørgsmaalet er ikke nyt, det er drøftet, lige ſiden Encyclopædiſternes Theorier kom til Gjennembrud i Europa, og den Maade, hvorpaa den ærede ſidſte Taler nu ſiger, at Sagen er ordnet i Frankrig, kan mulig paſſe til Landsretningen der. Det vil jeg ikke indlade mig paa; men jeg ſiger, at naar vi Sagførere komme i Retten her, ſaa tage vi den danſke Mand og det danſke Lovſæt, ſaaledes ſom det har udviklet ſig, og det holder